

Doğma, canım-varlığım qədər
sevdiyim Azərbaycanım
mənim qibləgahımdır

İlham Əliyev

Qəzet 1921-ci
ildən çıxır

ŞƏRQ qapısı

Təsisçi: Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisi və Nazirlər Kabineti

Sayı: 224 (20.878)

29 noyabr 2013-cü il, cümə

Gündəlik ictimai-siyasi qəzet

www.serqqapisi.az

Qiyməti 20 qəpik

Rəsmi xronika

Noyabrın 28-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Litva Respublikasına işgüzar səfərə getmişdir. Dövlətimizin başçısını Vilnüs Beynəlxalq Aeroportunda Litvanın rəsmi şəxsləri qarşıladılar.

* * *

Noyabrın 28-də Vilnüsə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin və Böyük Britaniya və Şimali İrlandiya Birləşmiş Krallığının Baş naziri Devid Kameronun görüşü olmuşdur.

Görüşdə ölkələrimiz arasında ikitərəfli əlaqələrin siyasi, iqtisadi, ticarət, energetika və digər sahələrdə uğurlu inkişafından məmnunluq bildirildi.

Əlaqələrimizin bundan sonra da inkişaf edəcəyinə əminlik ifadə olunan görüşdə ikitərəfli münasibətlər, regional əməkdaşlıq və beynəlxalq məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparıldı.

* * *

Noyabrın 28-də Vilnüsə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin və Latviya Respublikasının Prezidenti Andris Bērziņsin görüşü olmuşdur.

* * *

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev noyabrın 28-də Vilnüsə Litva Respublikasının Baş naziri Alqirdas Butkevičius ilə görüşmüşdür.

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisində görüş

Noyabrın 28-də Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin Sədri Vasif Talıbov Böyük Britaniya və Şimali İrlandiya Birləşmiş Krallığının Azərbaycandakı fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri İrfan Siddiqi ilə görüşmüşdür.

Ali Məclisin Sədri İrfan Siddiqi Azərbaycanda diplomatik fəaliyyətə başlaması münasibətilə təbrik etmiş, səfirin ölkələrimiz arasında əlaqələrin inkişafına mühüm töhfə verəcəyinə əminliyini ifadə etmişdir.

Böyük Britaniyanın ölkəmizdəki səfirliyi tərəfindən Naxçıvan Muxtar Respublikasında bir sıra layihələrin həyata keçirildiyini xatırladan Ali Məclisin Sədri bundan sonra da ikitərəfli əlaqələrin genişləndirilməsinin əhəmiyyətini vurğulamışdır.

Səmimi qəbula görə minnətdarlıq edən İrfan Siddiqi Naxçıvan Muxtar Respublikasına səfərinin mühüm əhəmiyyət daşıdığını bildirmişdir. Ölkələrimiz arasında münasibətlərin uğurla inkişaf etdiyini vurğulayan qonaq diplomatik fəaliyyəti dövründə Naxçıvan Muxtar Respublikası ilə əlaqələrin müxtəlif istiqamətlərdə inkişafı üçün söylərini əsirgəməyəcəyini diqqətə çatdırmışdır.

Görüşdə əlaqələrin inkişafı ilə bağlı fikir mübadiləsi aparılmışdır.

Naxçıvan Muxtar Respublikası
Ali Məclisinin mətbuat xidməti

Heydər Əliyev Muzeyində açıq dərslərin keçilməsi davam etdirilir

Dünən Naxçıvan şəhərindəki Heydər Əliyev Muzeyində Babək rayon Şəkərabad və Hacıvar kənd tam orta məktəbləri şagirdlərinin iştirakı ilə açıq dərslər keçilib.

Açıq dərslərdə Şəkərabad kənd tam orta məktəbinin direktoru Sədaqət Mahmudov bildirib ki, 1990-1993-cü illərdə Azərbaycana rəhbərlik edənlərin səriştəsizliyi və nəsilliyi qısa müddətdə öz acı nəticələrini göstərdi – ölkəmizdə özbaşınalıq yarandı, daxili sabitlik və milli birlik pozuldu. Müqəddəs torpaqlarımızın bütövlüyünü qorumaq üçün mübarizə Bakıda hakimiyyət uğrunda mübarizə ilə əvəz edildi. Qoşun hissələri döyüş bölgələrindən çıxarılıb Bakıya istiqamət aldı. Nəticədə, torpaqlarımızın 20 faizi düşmənlə tapdağı altında qaldı, bir milyondan artıq soydaşımız öz doğma el-obasından didərgin düşərək məcburi köçkün və qaçqın çevrildi. Başlıcası isə 1993-cü ilin iyun ayında ölkə vətəndaş müharibəsi həddinə çatdı, respublikanın parçalanmaq, müstəqilliyini itirmək təhlükəsi yarandı. Daxili didişmələr, anarxiya, ümummilli mənafein şəxsi maraqlara qurban verilməsi dövlət quruculuğuna böyük zərbə vurdu. Ölkədəki bu vəziyyətdən sui-istifadə edən düşmənlərimiz və onların havadarları ayrı-ayrı hərbi və təxribatçı dəstələrin köməyi

ilə böhranı daha da dərinləşdirir, dövlət müstəqilliyimizi ciddi təhlükə altında qoyurdular. Fəlakətlə üz-üzə dayanmış xalqımız yaxşı dərk edirdi ki, Vətəni bu təhlükədən yalnız Heydər Əliyev dühası qurtara bilər. Belə bir ağır vəziyyətdə xalq öz böyük oğluna, dahi rəhbər Heydər Əliyevə müraciət etdi. Xalqın çağırışlarını nəzərə alaraq Heydər Əliyevin hakimiyyətə ikinci dəfə qayıdışı, sözün həqiqi mənasında, Azərbaycanın tarixi reallıqlarından doğan obyektiv zərurət idi. Xalq, doğma Vətənimizi düşmüş olduğu bəladan böyük rəhbərin müdrik siyasəti xilas etdi. Azərbaycan xalqının, türk dünyasının, bütövlükdə,

dünyanın ən böyük şəxsiyyətlərindən biri olan ulu öndər Heydər Əliyevin bütün fəaliyyəti doğma xalqına və Vətəninə sədaqətli xidmətin parlaq nümunəsidir. Azərbaycan müasir tarixinin 40 ilə yaxın bir dövrü, eləcə də müstəqil dövlətimizin yaradılması, inkişafı onun adı və fəaliyyəti ilə bağlıdır.

Hacıvar kənd tam orta məktəbinin tarix müəllimi Vüqar Allahverdiyev açıq dərslərdə qeyd edib ki, Vətənin ağır günündə ümummilli lider Heydər Əliyev siyasi hakimiyyətə qayıdışı ilə müstəqilliyimizin dönməzliyini, əbədiliyini təmin etdi və beləliklə, müasir Azərbaycan dövlətinin qurucusuna çevrildi. Vətənin dar günündə xalqına nicat yolu göstərən, onun ürəyində inam işığı yandıran və xoşbəxt gələcəyini təmin edən dahi rəhbər Heydər Əliyevin adı müstəqil Azərbaycan dövləti var olduqca daim yaşayacaqdır.

Sonra şagirdlər muzeyin ekspozisiyası ilə tanış olublar.

Naxçıvan şəhər 8 nömrəli tam orta məktəbin kollektivi ilə Naxçıvan Muxtar Respublikası Vergilər Nazirliyinin və Mərkəzi Bankın Naxçıvan Muxtar Respublikası İdarəsinin əməkdaşlarının görüşü keçirilib. Tədbirin keçirilməsində məqsəd nağdsız ödənişlərin üstünlükləri haqda pedaqoji kollektivin maarifləndirilməsi olub.

Nağdsız ödənişlərin üstünlükləri təbliğ olunur

Tədbirdə muxtar respublika Vergilər Nazirliyinin əməkdaşlarından Mirhüseyn Seyidovun, Mübariz Əhmədovun, Rəşad Əliyevin, Mərkəzi Bankın Naxçıvan Muxtar Respublikası İdarəsinin əməkdaşı Elçin Əliyevin çıxışları olub. Çıxışlarda qeyd edilib ki, nağdsız ödənişlərin bir çox üstünlükləri var. Əvvəla, kart vasitəsilə edilən bütün əməliyyatların dəqiq uçotu aparılır. Yəni kart sahibi ondan istifadəyə dair məlumatları istənilən anda əldə edə bilər. Təcrübə göstərir ki, nağd alış-verişlə müqayisədə kartla alınan malları geri qaytarmaq daha asandır. Bundan başqa, plastik kartlardan istifadə təhlükəsizdir. Son illər muxtar respublikada POS-terminal şəbəkəsinin əhəmiyyətli dərəcədə genişlənməsinə və kart sahiblərinin sayının bir neçə dəfə artmasına baxmayaraq, kartların mövcud infrastrukturunun imkanlarından lazımi səviyyədə istifadə olunmur. Bununla belə, əminliklə demək olar ki, yaxın gələcəkdə muxtar respublikada da plastik kartlardan istifadəyə münasibət dəyişəcək və nağdsız ödənişlərin sayı ildən-ilə artacaqdır.

Pedaqoji kollektivin diqqətinə çatdırılıb ki, plastik kartlardan istifadə hal-hazırda bir çox ölkələrdə geniş yayılıb. Bu proses Azərbaycanda, eləcə də Naxçıvan Muxtar Respublikasında da artan tempdə davam etməkdədir. Muxtar respublikamızda 183 minə yaxın ödəniş kartı vardır. Ancaq müşahidələr əsasında demək olar ki, bu kartlardan, sadəcə, bir əməliyyat – nağd pulun bankomatdan çıxarılması üçün istifadə edilir.

Plastik kartlardan istifadənin üstünlüklərindən söhbət açıldığı tədbirdə qeyd edilib

ki, plastik kartlar itirildiyi zaman onu yeniləmək mümkündür. Təbii ki, bu halda balansdakı pullar da toxunulmaz qalır. Kartı itirən kimi dərhal banka müraciət etdikdə kart bloklanır və kartı tapan şəxs onun PİN-kodunu bilsə belə, balansdakı puldan istifadə edə bilmir. Bundan başqa, bu kartlardan istifadə büdcəyə nəzarət imkanı verir. Etiraf etmək lazımdır ki, çoxumuz marketlərdə

alış-veriş edəndə bizə qalıtı olaraq qaytarılan xırda nominallı qəpiklərdən narazı qalırıq. Bəzi hallarda isə bu qəpiklərlə ehtiyac olmayan nəşə alırıq. Kartdan istifadə etdikdə bu problem tamamilə aradan qalxır. Artıq qalmış qəpiklər balansda qalır, lazım olduqda istifadə olunur. Sözügedən kartlardan istifadə gigiyenik cəhətdən də üstündür. Təbii ki, kağız pul və ya qəpiklərin gigiyenik təmizliyindən danışmaq mümkünsüzdür. Bu kartlar vasitəsilə evdə kompüterin qarşısında əyləşib kommunal xidmət haqlarını da ödəmək mümkündür. Plastik kartların üstünlüklərindən biri də budur ki, dünyanın istənilən nöqtəsində ondan istifadə etmək olar. İstifadəçilər ölkəmizdə fəaliyyət göstərən hər hansı bir bankdan aldıkları kartla dünyanın istənilən ölkəsində və istənilən valyutasında nağd pul çıxarmaq və alış-veriş etmək imkanına sahib olurlar. Ən böyük üstünlüklərdən biri də budur ki, hesabınızda olan pullara, sadəcə, kart sahibi nəzarət edir. Xarici ölkələrə səfər edənlərə yaxşı məlumdur ki, istənilən ölkənin sərhədlərindən keçəndə həmin ölkənin müəyyən etdiyi limitdən artıq vəsaiti nağd şəkildə üzərində aparmaq olmaz. Amma kartdakı istənilən məbləğlə xarici ölkələrə səfər etmək mümkündür.

Sonra məktəbin pedaqoji kollektivini maraqlandıran suallara cavablandırılıb, nağdsız ödənişlərin üstünlükləri ilə bağlı reklam çarxları nümayiş etdirilib.

Məlumat üçün bildirək ki, bundan öncə analoji tədbir Naxçıvan şəhərindəki 7, 1 və 4 nömrəli tam orta məktəblərdə də keçirilib.

Xəbərlər şöbəsi

Oxucu ilə görüşmək, üzbaşurət olmaq, ürəyimdə tutduqlarımı ona çatdırmaq böyük məsuliyyət tələb edir, nədən ki, qəzetimizin səhifələrini açıb yazıların başlıqlarına və bir də sondakı imzaya nəzar yetirənlər üçün hər şey aydın olur. O şərtlə ki, qəzetin daimi oxucusudur, hər bir nömrəni günbəgün izləyir. Və mən də növbəti kəndimiz barədəki gördüklərimi, eşitdiklərimi bu vərəqlərə köçürərkən ilk cümləni dənə-dənə yazıb-qaraladım və nəhayət, belə qərara gəldim ki, bu yazımı ötən yazımın son cümləsindən başlayım. Həmin cümlə Şahbuz rayonunun ucqar dağ kəndi olan Keçili haqqında idi. Cümlədə deyilirdi: “Dünənimizdən bu günümüze, bu günümüzdən sabahımıza və neçə-neçə sabahlara aparan yolum hələ qarşıdadır. Oxucuya tanıtdırıb çatdıracağım hələ nə qədər kəndlərimiz var”.

Beləliklə, budəfəki yazımın ünvanı Sədərək rayonudur. Bir qədər də dəqiq desəm, rayonun Qaraağac kəndidir.

Sədərək rayonuna gələsən, Heydərabad qəsəbəsinə baş çəkməyəsən, qeyri-mümkündür. Nədən ki, rayonun idarə və təşkilatlarının, demək olar ki, əksəriyyəti burada qərar tutur. Qəsəbə özgə bir aləmdir – sözün əsl mənasında, ulu öndərin adına layiq bir yaşayış məskəni – abad, hər tərəfi gözəllikdən, səliqə-sahmandan xəbər verən bir qəsəbədir. Payızın son günləri olmasına baxmayaraq, Heydərabad sanki yaz libasına bürünüb – gülzarlıqlar, gül-çiçək dənizi, yaraşıqlı binalar. Payız gözəlliyinə bürünmüş həyətlər, sakinlərinə müftə-müsəlləm verilmiş avropasayağı yaşayış binaları, parıldayan asfalt küçələr, rəngli kərpiclər döşənmiş səkilər – xülasə Heydərabad mənfur ermənilərin gözü qarşısında onlara əsl gözdağıdır.

1990-cı ilin o şaxtılı yanvar günlərində insanların təzə-təzə məskunlaşdığı qəsəbəyə mənfur qonşumuz ermənilər tərəfindən raket, mərmii yağırıdı. “Böyük qardaşımız”ın əsgərləri isə bu nankorluğu təbəssümlə qarşılayırdılar. Düşmənin topu, tankı olsa da, bizimkilərin də bükülməyən qolu, dönməz iradəsi, Vətən sevgisi var idi. Sədərəyi təkcə sədərəkلیلər qorumurdular, bütün Naxçıvan qoruyurdu. Təsədüfi deyildi ki, ümum-milli liderimiz Heydər Əliyev Sədərəyi Naxçıvanın “qeyrət qalası” adlandırmışdı.

Qayıdaq bu günümüze. Yox, hələ qayıtmayaq. Bir neçə il əvvəl mərkəzi qəzetlərdən birində jurnalist ləyaqətinə sığmayan, bəlkə də, kiminsə təhriki ilə yazılan bir məqalə oxudum. Başlıq da belə idi: “Sədərək yanır: susuzluqdan”. Sədərəyi tanımayan, görməyən, buradakı insanlarla bağlı-badaş olmayan kimsə necə bilər Sədərəyin su dərini? Məgər bu gün dünya suya sirab olub? Elə ölkələr var ki, leysan yağışları düz-dünyanı ağzına alıb, eləsi də var ki, aylarla göydən yerə bir damla yağış düşür. Bu da tale qismətidir. Bəs Sədərəyin payına nə düşüb? Düşmənlə üz-üzə durmaq, eyni zamanda arxasında bütöv bir el-obaya kürəyini söykəmək, daha bir qüdrətli əl isə dövlət əli. Bəs bu dövlət əli Sədərəyin su təminatına nə kimi köməklik göstərib? Naxçıvan Muxtar Respublikası Dövlət Meliorasiya və Su Təsərrüfatı Komitəsindən aldığım bəzi məlumatları oxuculara da çatdırmaq istəyirəm: Sədərək rayonu yerləşdiyi mövqeyə görə təbii su ehtiyatları baxımından zəif bölgədir. Lakin rayonun su təminatı digər mənbələr hesabına ödənilməkdədir. Belə ki, Sədərəyə Arpaçay Su Anbarından uzunluğu 22 kilometr olan və sağ sahil kanalı adlandırılan kanal vasitəsilə suvarma suyu verilir. Araz çayı üzərində qurulmuş dördpilləli nasos stansiyaları rayonun 3250 hektar sahəsini suvarma suyu ilə geninə-boluna təmin etməkdədir və bu stansiyaların sayı 5 ədəddir. Suvarma suyuna olan təminatı daha dolğun ödəmək üçün Arazın yaxınlığındakı “Şir arxı” deyilən su mənbəsində daha bir nasos stansiyası ti-

kilib ki, bu, rayonun əlavə min hektar torpağını suvarma suyu ilə təmin edəcəkdir. Hələ bunlar harasıdır? Rayon ərazisində 115 ədəd subartezian quyusu fəaliyyət göstərir ki, bu da əhalinin həm içməli, həm də suvarma suyuna olan tələbatının ödənilməsinə kömək edir. Yenə bunlar hələ harasıdır? Qaraağac kəndinin aşağısında nəhəng bir obyekt inşa olunmaqdadır və tezliklə buradan Sədərək rayonunun Qaraağac kəndinə içməli su nəql olunacaqdır. Bəs Qaraağacda bu məqsədlə hansı işlər görülür? Bu barədə bir qədər sonra.

Yazdıqlarımın məğzi-məqsədi ondan ötrü idi ki, oxucu Qaraağac kəndinin hansı məkanda yerləşməsi barədə az-çox məlumat əldə edə bilsin. Qaraağac muxtar respublikanın ən yeni kəndidir və vur-tut 15-16 yaşı var. Qaraağacın yaşı, bəlkə də, min illərdən o yanadır, sadəcə olaraq, dövlət səviyyəsində bura 1997-ci ildə kənd statusu verilib. Bəlkə də, kimsə təəccüblənə bilər, kənd min illərdir ki, yer üzərində qərar tutub, amma 15-16 il irəli öz adını alıb. Məsələ ondadır ki, Qaraağac Sədərək kəndinin bir səmti idi, əsrlər boyu da Sədərəyin tərkibi kimi yaşayırdı. Əzəmətli Əjdəkan dağının qənşərində yerləşən Qaraağac əsrlərin yadigarı kimi yenə də yaşayır, böyüyür, inkişaf edir. Söhbətimizə su barədəki məlumatlarla qüvvət verdim və bu, təsədüfi deyildi. Burada nağıllayırırlar ki, həmin Əjdəkan dağının döşündən şipşirən suyu olan bir bulaq çağlaymış və günlərin birində bu bulağın gözündə bir əjdaha peyda olub suyun qabağını kəsir. Demirəm ki, bu, həqiqətdir, ya rəvayətdir, əfsanədir, uydurmadır. Deyirlər ki, əjdaha hər gün bir qurban istəyirmiş. O var ki, qaraağaclılar zülmə, əsarətə dözən insanlar olmayıblar və elliklə yığışıb bu çağırılmamış qonağı doğma torpaqlarından qovublar. Ata-babalardan miras qalan torpaq qeyrəti, torpaq sevgisi, torpaq təəssübü bu gün də qaraağaclılarla yaşamaqdadır. 1990-cı ilin ermənilərlə savaşında Qaraağac 14 şəhid verib və bu gün kənddə 14 şəhid ailəsi yaşayır. Kimisi ailə başçısını itirib, kimisi oğlunu, kimisi qardaşını, kimisi atasını. Şəhid ailələri üçün dövlət nə lazımdırsa

edir, amma neçə illərdir ki, hər evdə bir nisgil yaşayır. Və bu nisgil zaman keçdikcə bir qürurə, bir fəxarətə dö-nür. Şəhid adları isə ildən ilə, qərinədən qərinəyə, əsrdən əsrə keçir, ən nəhayətdə, ölümsüzlük qazanır.

Qaraağac kənd inzibati ərazi dairəsi üzrə nümayəndə Şərəfəddin Şükürov özünün qeyd dəftərcəsini açır, mən də icra nümayəndəsinin dediklərini olduğu kimi oxuculara çatdırmaq üçün qələm-kağızımı qarşıma qoyuram. Rəqəmlərdən görürəm ki, Qaraağac mənim düşündüyüm kimi o qədər də balaca kənd deyil. Məsələn, 420 evdən ibarətdir, amma təsərrüfatlarını sayıb-sadalayanda çox uzağa gedib çıxır; olur 1320 təsərrüfat. Soruşuram ki, nə əcəb, məşallah olsun, bir belə artım var? İcra nümayəndəsinin cavabı belə olur: “Kim bu qədər torpağı, bu yaşayışı, ən başlıcası isə ata-baba yurdunu qoyub başqa yerə gedər? 1997-ci ildə Qaraağacda torpaq islahatı başa çatdı. Adambaşına 2100 kvadratmetr torpaq sahəsi düşdü. Kəndin əhalisi də az deyil, qısa müddətdə 4572 nəfəri ötüb. Başqa cür necə ola bilər? Bir kimsə yer-yurdundan yurda çıxıb, doğulanlar burada boya-başa çatırlar, ailə qururlar, ev-əşik salırlar, oğul-uşaq sahibi olurlar, göz dəyməsin, həndəsi silsilə ilə artırlar”.

Qaraağacda hər addımda tikinti gedir – bir tərəfdə dövlət camaat üçün nəşə yaradır, bir tərəfdə də qaraağaclılar özləri üçün təsərrüfat qururlar. Kimi evinin özlünü qoyur, kimisi hasar çəkir, kimi gələn yazda ilk tumurcuğunu, çiçəyini açacaq tingləri torpağa basdırır, xülasə Qaraağacda həyat qaynayır. Burda işingücün başlıca istiqaməti elə bütün aran kəndlərimizdə olduğu kimidir. O mənada ki, Qaraağacın geniş torpaqları var. 1320 təsərrüfatın 1974 hektar torpağı var – əkənə, becərənə minnət. Əgər gücün çatırsa, imkanın varsa, bələdiyyədən də torpaq götür. Təkcə bələdiyyədənmi? Ondan əvvəl dövlət var, bu dövlətin də öz insanlarına qayğısı, köməyi var. Həznilən vətəndaşına əl tutmaq lazıdır: işləyəne kredit də verir, o şərtlə ki, görək həmin vəsaiti ünvanına yönəldəsən. Yoxsa ki, dövlətdən pul aldım ki, torpaq ələcəyəm, yaxud

malدارlıq təsərrüfatı yaradacağam, sonra da həmin pulu özümə istədiyim kimi xərclədim; xeyr, bu keçməz. Bu nə pul alana, nə də pul verənə xeyir gətirər. Bu sətirləri ona görə yazdım ki, yazımı oxuyan bəzi kredit götürənlər qaraağaclı Tural Əliyev-

çivanda tənəyi payızda basdırmadınsa, gələsi il ondan bar-bəhrə gözləmə: şaxta elə vuracaq ki, torpaq altındakı bir parça kötüyündən savayı, heç nə qalmayacaq. Ona görə də sovxozun bağlarındakı tənəkləri bir-bir basdırırdı qaraağaclılar. Məhsul da pis olmurdu,

Jurnalistin qeydləri

Sədərəyin kiçik qardaşı

hökumət üzümün kilosunu qaraağac-lıya 1 qəpiyə yığdırırdı. İndi gəl görək, nə qədər üzüm yığıb dövlətə verəsən ki, o boyda əzab-əziyyətinin qarşılığında gündəlik 5-10 manat qazana bilsən. Amma bu gün Naxçıvan bazarlarında Qaraağacın ağ, qırmızı üzümü əl-əl axtarılır, gəliri də kəndlinin özünüdür, çıxarı da.

Kənd inzibati ərazi dairəsi üzrə nümayəndəlikdə bir-birindən xoş xəbərlər eşidirəm, amma onların ən önəmlişi Qaraağaca daha müasir qaydalarla daha keyfiyyətli içməli suyun çəkilişidir. Tezliklə hər həyətdə, hər mənzildə bolhaboluna su olacaq. Oxucu elə düşünməsin ki, qaraağaclı içməli sudan korluq çəkir, xeyr, dövlət istəyir ki, bu təminat daha keyfiyyətli, yüksək səviyyədə olsun, lap elə şəhərdəki kimi. Qaraağaclılar özləri özlərini bütün ərzaq məhsulları ilə geninə-boluna təmin edirlər – çörəyindən tutmuş hər cür ağartısına, meyvə-tərəvəzinə qədər. Yazımın bir yerində dedik ki, 420 evin 1974 hektar torpağı var. Bunun üstünə gələndə 450 baş qaramalı, 2300 baş qoyun-quzunu, 8500 baş quşu, deməli, kənd adamının ruzisi başının altındadır. Hələ yaz-yay vaxtı Vəlidəğın ətəyindən başlanan gülzarlıqlar burada arıçılığın da təşəkkülünə qol-qanad verir. Bir sözlə, Qaraağac yaşamaq, ömür sürməli kənddir. Ona görə də kənddən bir ailə belə olsun, addımını kənara qoymayıb. Bir məsələni də yaddan çıxarmayaq ki, Sədərək rayonunun sosial-iqtisadi inkişafı barədə xüsusi sərəncam imzalanıb, bu rayonda aparılan quruculuq işlərindən Qaraağac kəndinə də xeyli pay düşür.

Qaraağac kəndində dəftərcəmə qeyd elədiyim bu söz-söhbəti öləri də olsa, oxucuya çatdırarkən ümum-milli liderimiz Heydər Əliyevin bir mübarək kəlamı yadıma düşdü: **“Muxtar respublikanın sərhəd kəndləri dəfələrlə silahlı təcavüzə məruz qalmışdır. Lakin biz hamımız yaxşı bilirik ki, əsas ağırlıq həmişə Sədərəyin üzərinə düşmüşdür.**

Sədərək kəndində vəziyyət tam-mam başqadır. Burada əsl müharibə gedib, atışmalar olub. Tək sədərəkklilər deyil, naxçıvanlılar da burada şəhid olublar. Biz şəhidlərin xatirəsini əbədiləşdirməli, onların ailəsinə xüsusi qayğı göstərməliyik. Bu qayğı həm hökumət tərəfindən, həm ictimai təşkilatlar tərəfindən, həm də ayrı-ayrı şəxslər tərəfindən olmalıdır”.

Nurəddin BABAYEV
Azərbaycan Respublikasının əməkdar jurnalisti

Sədərək rayonunda həyata keçirilən tikinti-quruculuq tədbirləri dinamik xarakter alıb. Bunun nəticəsidir ki, cari ilin ötən dövrü ərzində rayon mərkəzi Heydərabad qəsəbəsində zirzəmi ilə birlikdə üçmərtəbəli 144 yerlik uşaq bağçasının açılışı olub. İlin quruculuq ərməğanlarından biri də Naxçıvan-Sədərək yüksəkətəziqli magistral qaz kəmərinin istifadəyə verilməsidir. Həmin xətdən Şərur rayonunda 17 min 772, Kəngərli rayonunda 5355,

Sərhəd bölgəsində yeni quruculuq ünvanları

Sədərək rayonunda isə 2182 abonent olmaqla, 25 mindən artıq abonent istifadə etmək imkanı qazanıb.

Hazırda Sədərək kəndində həyata keçirilən quruculuq tədbirləri sırasında yenidən qurulan 1 nömrəli tam orta məktəbin binası da var. Binanın görkəmi tamamilə yenilənib. Zirzəmi ilə birlikdə 3 mərtəbədən ibarət olan təhsil ocağının binasında tədrisin səviyyəsini yüksəltmək üçün

hərtərəfli şərait yaradılır. Bu quruculuq tədbirini “Gəmiqaya” Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyətinin inşaatçıları həyata keçirirlər.

Bölgədə diqqəti cəlb edən quruculuq işləri sırasında “Sədərək rayonunun içməli su və kanalizasiya sisteminin yenidən qurulması” layihəsini də qeyd etmək olar. “Dizayn İnşaat” Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyəti tərəfindən reallaşdırılan la-

yiyə rayonda bu sahədə olan mövcud problemləri aradan qaldıracaq.

Daha bir quruculuq tədbiri Araz çayından qidalanan Şir arxının üzərində sərfiyyatı saatda 3 min kubmetr olan yeni nasos stansiyasının tikintisidir. Bu obyekt istifadəyə verildikdən sonra bölgədə min hektar torpaq sahəsi əkin dövriyyəsinə daxil ediləcək.

Bir neçə ildir ki, Araz çayı üzə-

rində aparılan sahilbərkitmə işləri bu rayonu da əhatə edib. Bu gündə 6 min 500 metrə yaxın məsafədə sahilbərkitmə, 2090 metr məsafədə isə torpaq-bənd tədbirləri görüldü. Hazırda 720 metr məsafədə daşla sahilbərkitmə işləri həyata keçirilir. Bu quruculuq tədbiri rayonda yeni torpaq sahələrinin əkin dövriyyəsinə qatılmasına imkan verəcək, torpaqların yuyulmasının və şoranlaşmasının qarşısını alacaq.

Xəbərlər şöbəsi

Naxçıvanın naxış tarixi

Məlumdur ki, hər bir xalq dünya mədəniyyətini öz töhfələri ilə zənginləşdirir və bütün bunlar bəşəriyyətin mədəni irsinə çevrilir. Xalqımızın milli və ümumbəşəri mahiyyət daşıyan mədəni dəyərlərindən biri də Azərbaycan xalçasıdır. Bizim xalçalarımız nənələrimizin, babalarımızın dilində olan bayatılarla, seirlər və qoşmalarla uyğunlaşdırılıb toxunmuş və nəsildən nəslə ərməğan edilmişdir. Azərbaycan xalça sənətinin yaranması və inkişafı milli mədəniyyətimizin ayrılmaz tərkib hissəsidir. Tarixi çox qədim dövrlərə gedib çıxan xalçaçılıq sənəti xalq sənətkarları tərəfindən əsrlər boyu yaşadılmış, inkişaf etdirilmiş, zəmanəmizə qədər gəlib çatmışdır.

Azərbaycanda xalçaçılıq sənətinin kökü çox qədim dövrlərə gedib çıxır. Naxçıvan diyarında da xalçaçılıq sənətinin ən qədim dövrlərə aid olduğunu sübut edən nümunələr aşkara çıxarılmışdır. I Kültəpə ərazisində arxeoloji tədqiqatlar apararı O.Həbubullayev buradan ibtidai gil cəhərlər və sümükdən hazırlanmış iyr ucları tapmış və bu sənətin Eneolit dövrünə aid olduğunu sübut etmişdir.

Xalçaçılıq sənətinin Naxçıvanda orta əsrlərdə inkişafı haqqında sənətsünas Lətif Kərimov üçcildlik “Azərbaycan xalçaları” adlı monoqrafiyasında xüsusi bölmə ayırmış və o dövrdə Naxçıvanda bir-birindən rəngarəng palaz, cecim, xalı toxuması haqqında məlumat vermişdir. XVII-XVIII əsrlərdə Azərbaycanca yaranan bir neçə böyük xalçaçılıq məktəblərinin Naxçıvan xalçaçılığının inkişafına böyük təsiri olmuşdur.

Orta əsrlər dövrünə aid məlumatlarda göstərilir ki, Azərbaycanın ayrı-ayrı bölgələrində xalça və xalça məmulatları geniş yayılmış, həmçinin bəzi bölgələr toxuculuq sahələrinə görə, bir növ, ixtisaslaşmışdı. Məsələn, Muğanda palaz və çuval, Naxçıvanda və Xoyda xalça, Ərdəbildə və Şirvan bölgəsində parça istehsalına daha geniş yer verilmişdir.

XVI-XVII əsrlərdə yaşayan məşhur rəssamlar da öz əsərlərində bir çox Azərbaycan xalçalarını təsvir etmişlər. Məsələn, bizim xalçalarımız Venetsiya taciri və tədqiqatçısı Marko Polonu heyran qoymuşdur. XVI əsrin ingilis səyyahı Antoni Cenkilisin və XVII əsrin alman dəniz səyyahı Can Strusun qeydlərində xalçalarımız haqqında maraqlı məlumatlar verilir. Macar rəssamı Hans Memlingin “Məryəm və onun uşağı” rəsminə, alman rəssamı Hans Holbeynin “Səfirlər” rəsminə bir çox Azərbaycan xalçaları təsvir olunmuşdur.

Qədim Naxçıvan bölgəsində xalçaçılıq sənətinin orta əsrlər dövrü inkişaf etdiyini sübut edən mühüm qaynaqlar mövcuddur. Naxçıvanda bu sənətin yüksək səviyyədə inkişaf etdiyini sübut edən həmin qaynaqlardan biri də qəbirüstü xatirə abidələridir. Bildiyimiz kimi, orta əsrlər dövründə qəbirüstü abidələrdə dəfn olunan şəxsin sənət və peşəsi haqqında müəyyən təsvirlər nəqş olunurdu. Bu abidələr üzərində bir sıra simvolik işarələr göstərilmiş, hana, kirkid, daraq, usta təsvirləri verilmişdir. Bu təsvirlərdən məlum olur ki, bu qəbirdə dəfn olunan şəxs xalçaçılıq sənətilə məşğul olmuşdur.

Toplanmış etnografik materiallardan məlum olur ki, qədim və orta

əsrlər dövründən başlayaraq güntümüzədək toxuculuq, bədii tikmə sənəti xüsusən qadınların mühüm məşğuliyyəti sahəsi olmuş və demək olar ki, həmin sənət sahələrinin inkişafı, əsasən, qadın əməyinə əsaslanmışdır. Lakin bu, o demək deyil ki, kişilər bu sənətdən tamamilə uzaq olmuşlar. Tarixin müxtəlif dövrlərində xalçaçı kişilər yaşamışlar və bir çox hallarda kişi xalça ustaları xüsusən xalçaçıların naxış tərtibatının yaranmasında fəal iştirak etmişlər.

Xalçalar üzərində müxtəlif rəng koloritindən və naxış növlərindən istifadə edilmişdir ki, bunların hər birinin həm rəng çalarlarının, həm də naxışların özünəməxsus mənalara olmuşdur. Məsələn, Naxçıvan xalçalarında ən çox istifadə olunan rənglərdən biri qırmızı rəngdir. Məlumdur ki, hələ ən qədim zamanlardan insanların mifoloji dünyagörüşündə qırmızı rəngdə qoruyuculuq xarakterinin olduğuna inanılmışdır. Həmçinin qırmızı rəngə xalq arasında canlı həyat rəmzi kimi də baxılmışdır. Yaşıl rəng isə islam simvolu olmaqla yanaşı, həmçinin təbiətin oynanmasının rəmzi kimi də qədimdən insanların düşüncəsində müqəddəs hesab edilmişdir.

Naxçıvan xalçalarında rənglərlə yanaşı, simvolik elementlər də üstünlük təşkil edir: məsələn, gecəgündüzü ifadə edən romb təsvirləri, 1 il, 12 ayı ifadə edən naxışlar və sair. Naxçıvan xalçaları üzərində bir sıra heyvan – dəvə, at, quş təsvirlərinə də tez-tez rast gəlmək mümkündür ki, bu da bölgədə maskunlaşan insanların yaşam tərzilə əlaqədar işlənmişdir.

Naxçıvan xalçalarında ən geniş yayılmış mürəkkəb element butadır. Xovlu xalçaların bəzəyinə çevrilmiş buta elementi öz bədii quruluşuna və texniki üslubuna görə digər məktəblərdən fərqlənib “Naxçıvan bu-

tası” adını daşıyır. Buta naxışları xalçaların yelenlərilə yanaşı, arasahə naxışlarında da üstünlük təşkil edir. Xalçalar üzərində ağac, yarpaq, gül və çiçək rəsmləri də geniş formada öz əksini tapmışdır.

Xalçalar üzərində əks olunan hər bir naxış, ahəng və ölçü, axıcılıq, rəng çaları, adət-ənənəyə bağlılıq xalqımızın milli-mənəvi dəyərlərindən örnəklərdir. Qeyd etmək olar ki, tarixin hər bir mərhələsində Azərbaycan xalça ustaları zamanın ruhunu, kütlələrin əhval-ruhiyyəsini yüksək bədii səviyyədə ifadə etmiş, öz niyyətini, qayəsini parlaq, gözoxşayan estetik formalarda təcəssüm etdirmişlər.

Orta əsrlər dövründə Azərbaycan xalçaları xovlu və xovsuz olmalarına, həm də naxış, kompozisiya, rəng və texniki xüsusiyyətlərinə görə 4 əsas xalçaçılıq (Quba-Şirvan, Qarabağ, Təbriz-Naxçıvan, Gəncə-Qazax) məktəbinə ayrılmış və bu sənətkar ocaqlarında xalqın milli-mənəvi dəyərlərini özündə əks etdirən gözəl sənət əsərləri yaradılmışdır. Azərbaycan xalçaçılığının Naxçıvan məktəbi özünəməxsusluğu ilə həmişə diqqəti cəlb etmişdir.

Naxçıvanın zəngin təbiəti bu bölgənin xalçalarına xüsusi çalarlar vermiş, onun rəng kompozisiyalarının həllinə çoxçeşidli boyalar bəxş etmişdir. Al-əlvan boyalar bu bölgənin xalçalarını digərlərindən fərqləndirən əsas xüsusiyyətdir. Xalçaların naxış-kompozisiya seçimində də yerli əhalinin təsəvvürü, mifik görüşləri, inancları mühüm yer tutmuş, onların ifadəsi xalçalarda öz əksini tapmışdır.

Xalça sənəti Naxçıvanın Şərur, Şahbuz, Ordubad və Culfa bölgələrində daha geniş yayılmışdır və milli-mənəvi dəyərlərimizi özündə yashadan məişət əşyası kimi qorunmuş, istifadə edilmişdir.

Azərbaycan xalça sənəti qədim türk mədəniyyətinin tərkib hissəsi kimi ümumdünya mədəniyyətinə daxil olan qiymətli sənət nümunəsidir. Xalça Azərbaycan xalqının milli dəyərlərindəndir və bu dəyərləri qorumaq, inkişaf etdirmək, gələcək nəsillərə çatdırmaq bizim borcumuzdur.

Sara HACIYEVA

AMEA Naxçıvan Bölməsinin əməkdaşı, tarix üzrə fəlsəfə doktoru

Növbəti maarifləndirici tədbir Xok kəndində keçirilib

Kəngərli rayonunun Xok kəndində “Ailələrdə sağlam həyat tərzinin aşılınması, reproduktiv sağlamlıq, erkən və qan qohumluğu nikahlarının fəsadları” mövzusunda keçirilən tədbiri rayon İcra Hakimiyyəti başçısının müavini Səxavət Həsənov açaraq belə tədbirlərin əhəmiyyətindən danışılıb.

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Ramilə Seyidova çıxış edərək bildirib ki, milli-mənəvi dəyərlərimizin mənimlənməsində qadının rolu dənılmazdır. Ailədə qadın tərbiyə və rən, əxlaq aşılrayan, övladlarına mil-

li-mənəvi dəyərləri öyrədən olmaqla bərabər, həmçinin ailənin bütövlüyünü qoruyub saxlamaq missiyasını həyata keçirən simadır. Komitə sədri vurğulayıb ki, Azərbaycan qadınının daşdığı bu vəzifələri gələcəkdə bu günün qızlarının yerinə yetirəcəyi təbii bir haldır. Buna görə də valideynlər qız övladlarının təlim-tərbiyəsinə daha həssaslıqla yanaşmalıdırlar.

Çıxışda qan qohumluğu və erkən nikahların doğurduğu fəsadlara da toxunulub. Qeyd olunub ki, qadınlar belə nikahların bağlanılmasına imkan verməməlidirlər. Qadın bir valideyn olaraq uşaqlarını zərərli vərdislərdən

çəkəndirməli, zəhmətsevərliyi, düzgün davranış qaydalarını onlara öyrətməlidir.

Tədbirdə Naxçıvan Muxtar Respublikası Vəkillər Kollegiyasının sədr müavini Arif Ağayev, Naxçıvan Muxtar Respublikası Doğum Mərkəzinin həkim-ginekoloqu, tibb üzrə fəlsəfə doktoru Gültəkin Əliyeva çıxış ediblər.

Sonda tədbir iştirakçılarını maraqlandıran suallar cavablandırılıb, onlara maarifləndirici broşürlər və kitabçalar paylanılıb.

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin mətbuat xidməti

O, dünyaya gələndə kimsə ağlına gətirməzdi ki, iki il sonra baş verən müharibə onun taleyini bu qədər dəyişəcək, o, tamamilə başqa bir mühtdə böyüyəcək və öz həyatının, demək olar ki, bütün şüurlu fəaliyyət dövrünü böyüyüb boya-başa çatdığı məmləkətin müdafiəsinə və tərəqqisinə həsr edəcək. O, öz fəaliyyəti ilə eyni zamanda sübut edəcəkd ki, bir məkanı, bir yeri sevmək üçün orada dünyaya göz açıb-açmamaq elə də böyük bir şərt deyil. Əsas olan səmimiyyət, cəsarət və sədaqətdir.

Naxçıvanlı diplomatlar

Axal-Təki vadisindən Araz vadisinə

Məhəmməd xan Təkinski – o, 1879 və yaxud 1880-ci ildə Mərkəzi Asiyada Axal-Təki vadisində anadan olsa da, Naxçıvanda böyüyüb boya-başa çatmış, Kəngərli nəslinin ən qüdrətli nümayəndələrindən biri olan Ehsan xanın oğulluğu olmuşdur. Qeyd edək ki, son illərə qədər onun doğum tarixi dəqiq məlum olmasa da, tədqiqatçı Ataxan Paşayevin Ukraynanın Odessa vilayətinin Dövlət Arxivində apardığı araşdırmalar nəticəsində Təkinskinin Novorossiya Universitetinin Hüquq fakültəsinin tələbəsi olarkən yaradılmış şəxsi işini aşkarlaması bu suallara aydınlıq gətirmişdir. Qeyd edək ki, bu universitetdə Naxçıvanın XX əsr tarixində rol oynamış digər görkəmli simalar – Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin Batumdakı Konsulluğunun katibi olmuş Əziz bəy Qədimbəyov, Əliqulu xan Kəlbəlixanov, Hidayət bəy Sultanov, Həmid bəy Şahtaxtılı da təhsil almışlar.

Tədqiqatçı A.Paşayev “Məhəmməd xan Təkinski kimdir?” adlı məqaləsində yazır ki, “Tiflis şəhəri birinci gimnaziyanın şagirdləri haqqında verilmiş məlumatda M.Təkinskinin atasının adı qrafasında – “Ehsan xan Təkinski”, qəyyumu adlı qrafada isə göstərilir: “Cəfərqulu xan Naxçıvanski”, milliyyəti türk-mən, dini etiqadı müsəlman, təvəllüdü 1879-cu il”.

1881-ci il yanvar ayının 12-si baş vermiş rusların türkmənlərlə Göytəpə qalasını ələ keçirmək uğrunda apardıqları mübarizə zamanı bütün qohumları rus əsgərləri tərəfindən məhv ediləndə onu bir saman tayasının yanında rus ordusunun polkovniki olan Ehsan xan tapmış və oğulluğa götürmüşdür.

AMEA Naxçıvan Bölməsinin əməkdaşı, tarix üzrə fəlsəfə doktoru Musa Quliyevin yazdığına görə, sonralar Naxçıvana gələn Ehsan xan bu uşağı da özü ilə bərabər gətirmiş, gələcəkdə Azərbaycan tarixində özünəməxsus rol oynayacaq Məhəmməd xan Təkinski Cəfərqulu xan, Rəhim xan və Hüseyn xan Naxçıvanskiyərin əhatəsində böyümüşdür.

Tiflis birinci kişi gimnaziyasını, 1908-ci ildə isə Odessada yerləşən Novorossiya İmperator Universitetinin Hüquq fakültəsini bitirən Məhəmməd xan Təkinskinin 1918-ci ilə qədərki fəaliyyəti ilə bağlı məlumatlar, demək olar ki, yox səviyyəsindədir. Moskvada Rusiya Dövlət Hərbi Tarix Muzeyində və Sankt-Peterburqdakı Rusiya Dövlət Tarix Arxivində araşdırmalar apararı M.Quliyev onun gimnaziyanı başa vurduqdan sonra Rusiya ordusunda hərbi qulluqda olduğunu, Odessa vilayətinin Dövlət Arxivində tədqiqatlar apararı A.Paşayev isə Novorossiya Universitetinin Hüquq fakültəsini bitirdikdən sonra Güney Qafqazda hüquq-mühafizə orqanlarında fəaliyyət göstərdiyinin güman edildiyini yazmışdır. A.Paşayev bunu Məhəmməd xanın 1918-ci il iyul ayının 15-də Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti hökumətinin Gəncədə yaradığı Fövqəladə Təhqiqat Komissiyasına andlı iclasçı cəlb olunması ilə əsaslandırmışdır. Qeyd edək ki, Fövqəladə Təhqiqat Komissiyası 1918-ci ildə Azərbaycan hökuməti tərəfindən Birinci Dünya müharibəsinin əvvəlindən başlayaraq bütün

Zaqafqaziya boyunca müsəlman əhaliyə və onların əmlakına qarşı törədilən zorakılıq, talan və soyğun faktlarının arəşdirilməsi məqsədilə yaradılmışdı.

Məhəmməd xan Təkinskinin Azərbaycan, o cümlədən onun ayrılmaz tərkib hissəsi olan Naxçıvan qarşısında ən böyük xidmətləri isə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin mövcudluğu illərinə təsadüf edir. Parlamentin yaranmasından sonra formalaşdırılan ilk milli Azərbaycan hökumətində əvvəlcə ona müvəqqəti olaraq xarici işlər naziri vəzifəsini həyata keçirmək həvalə olunur. Yeddiçildlik Azərbaycan tarixinin beşinci cildində isə Azərbaycan Respublikası Dövlət Arxivinin sənədinə əsasən, (ARDA, f. 970, siyahı 1, iş 149, v. 13.) Məhəmməd xan Təkinski həm də Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti Parlamentinin deputatı kimi göstərilir. Kitabda yazılır: “Azərbaycan parlamentinin üzvü Məhəmməd xan Təkinski 1919-cu il yanvarın 29-da İrəvana səfir təyin edilmişdi”.

1919-cu ilin yanvarında, yəqin ki, fəvqəladə dərəcədə cəsarəti, inadkarlığı, analitik təhlil qabiliyyətinin yüksəkliyi nəzərə alınaraq o, Ermənistanı Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin nümayəndəsi kimi göndərilir və həmin ilin oktyabrına qədər bu vəzifəni şəərəflə yerinə yetirir. Akademik İsmayıl Hacıyev “Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti və Naxçıvan” məqaləsində Təkinskinin Naxçıvanın qorunması uğrunda apardığı diplomatik mübarizələrlə bağlı yazır: “Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti rəhbərliyi Naxçıvanla bağlı hərbi səciyyəli müəyyən işləri görür bilməsə də, bəzi diplomatik-siyasi yollardan istifadə edirdi... Naxçıvan bölgəsində ermənilərin özbaşınalıqlarının qarşısının alınmasında M.Təkinskinin böyük əməyi olmuşdur. O, bu məsələlərlə əlaqədar məlumat hazırlayaraq Xarici İşlər Nazirliyinə göndərirdi”.

1919-cu il oktyabr ayının 1-də isə Məhəmməd xan Təkinski Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti xarici işlər nazirinin müavini təyin edilir. Xarici işlər nazirinin müavini olarkən Məhəmməd xan Təkinski Bakıda Polşanın Qafqazdakı nümayəndəsi Vatslav Ostrovski, Britaniyanın Zaqafqaziyadakı ali komissarı Oliver Uordrop, Polşanın Bakıya gəlmiş fəvqəladə missiyası ilə danışıqlarda Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin xarici siyasətinin təmsilçisi kimi iştirak edir. Cümhuriyyətin süqutuna qədər bu vəzifəni yerinə yetirən Məhəmməd xan Təkinskinin 1920-ci ilin aprelindən sonrakı taleyi naməlumdur.

Məhəmməd xan Təkinskinin ölüm tarixi də son illərə qədər məlum olaraq qalsa da, biz tədqiqatçı Ədalət Tahirzadə tərəfindən tərtib olunmuş “1937-1938-ci illərdə güllələnən (həbs olunan) şəxslər” siyahısından onun da adına rast gəlirik. Onun adının qarşısında “18.03.1938*, 58 yaş” yazılıb. Siyahının əvvəlində isə tədqiqatçının belə bir qeydi var: “* Bu işarə güllələnmə tarixini bildirir”.

Qədim tarixə malik Naxçıvan ədəbi mühiti söz sənətimizin inkişafına zaman-zaman dəyərli töhfələr bəxş etmişdir. Bu ulu diyarın yetirmələri Azərbaycan ədəbiyyatının yüksəlişində, onun yeni mövzu və ideyalarla zənginləşməsində mühüm rol oynamışlar. Hazırkı mərhələdə də Naxçıvanda yaşayıb fəaliyyət göstərən bir sıra yazarlar özlərinin diqqətəlayiq əsərləri ilə tanınmaqdadırlar. Bunlardan biri də altmış yaşını yenidən tamamlayan istedadlı nasir, publisist və tədqiqatçı Rafiq Babayevdir.

Onun ayrı-ayrı qəzet, jurnal və topluslarda, eləcə də müxtəlif illərdə nəşr olunduğu "Axırncı axşam", "Yolçu daşı", "Zühur", "Ölüm mələyi" kimi kitablarında oxuduğumuz roman, povest və hekayələri orijinal üslublu yazıçının sənət axtarışlarının hədəf getmədiyini əyani şəkildə göstərməkdədir. Bu sırada xüsusən onun "Məktub", "Dağ başının dumanları", "Axırncı axşam", "Sabaha bir gün qalmış", "Ağ bilək", "Arxadan gələn adam" kimi hekayələrinin, "İlğım", "Zühur", "Təkbətək" kimi povestlərinin, bu il çapdan çıxmış "Ölüm mələyi" romanının adlarını çəkmək istərdim. Həmin əsərlərin hər birinin öz tematika və problematikası var, biri digərini təkrarlamır. Hər birində də müəllifin yeni-yeni sənət axtarışlarının geniş imkanlarının şahidi olurduq. Amma onların hamısını birləşdirən bir ortaq cəhət var. Rafiq Babayev daha çox yığcam bir ədəbi müstəvidə, bir neçə, bəzən isə hətta bir obrazın həyatının müəyyən məqam və epizodları əsasında sosial-mənəvi problemləri, düşündürücü mətləbləri böyük məharətlə, həm də lirik-psixoloji üslubun rəngarəng imkanları ilə təcəssüm etdirməyi bacarır. Oxucunun diqqətini adiliyin qeyri-adiliyinə, fəlsəfi mündəricəsinə yönəltməyə nail olur. Və bütün bun-

ların hamısının arxasında müəllifin həssas sənətkar qəlbinin yaşantıları, oxucuya həyat eşqi aşılayan düşüncələri dayanır. Rafiq Babayevin müşahidə qabiliyyəti, duyum və deyim tərzii onun hər bir əsərində aşkar şəkildə nəzərə çarpır. Yazıçı quru, cansız təhkiyə, yaxud məcəraçılıq ardınca getmir, hadisəçilikdən daha çox obrazların hissi-mənəvi yaşantılarını, daxili aləmini, psixologiyasını açmağa xüsusi səy göstərir. Və beləcə, onun nəsrində təşəkkül tapan üslub özünəməxsusluğu əsərdən əsərə daha da püxtələşərək aparıcılıq, üstünlük qazanır.

Rafiq müəllimin povestləri özünəməxsus ədəbi cəkiyə və mündəricəyə malikdir. Bu maraqlı və təsirli bədii nümunələrdə sosial-mənəvi problemlər fərdi talelərin timsalında orijinal bədii biçimdə canlandırılmışdır. Hekayələrində olduğu kimi, povestlərində də müəyyən lirik-psixoloji yozum və mənalıdır. Ənənəvi yer tutur. "İlğım" povestində xeyirlə şərlə qarşılaşdırılır, şərin simvolu kimi İsti obrazının mahiyyəti açıldığı kimi, onun fitnələrinə tab gətirib düz yoldan azmayan mətanətli insanların uca, işıqlı mənəviyyəti də önə çəkilir. Yazıçının "Təkbətək" povestində isə bir ailənin taleyinin diqqət mərkəzinə keçməsi fonunda sosi-

al-mənəvi problemlər işıqlandırılmışdır. Tənhalığın faciəsi əsas obrazın timsalında öz ifadəsini tapmışdır. Öz doğmalarından belə, adi diqqət, anlayış görməyən bu şəxsin iztirabları, laqeydliyi məruz qalması təsirli bədii boyalarla mənalıdır. "Zühur" povestində müəllif ali məktəb müəllimi ilə keçmiş tələbəsinin görüşü, mükəmməlləri, xatirələri fonunda ictimai problemlərə həssas sənətkar münasibəti nümayiş etdirmişdir. Olub keçənlər bir kino lenti kimi

səciyyələndir.

"Ölüm mələyi" romanı yazıçının yaradıcılıq axtarışlarının yeni bəhrəsi kimi ortaya çıxmışdır. Bu romanda təsvir olunan hadisə və obrazlar dünyasını dəyişən qarının ömür yolu ilə bağlı anım və fraqmentlərin axarı boyunca təqdim olunmuşdur. Müəllifin məharəti ondadır ki, yığcam bədii boyalar və epizodlar vasitəsilə əsas qayənə məharətlə canlandırılmışdır. Bu əsas qayə isə yazıçının hələ ilk qələm təcrübələrindən başlayaraq

Rafiq Babayev istedadlı nasir kimi tanınmaqla yanaşı, həm də publisistdir. Hələ gənclik illərindən Ordubad rayonunda dərc olunan qəzetdə ədəbi və publisistik yazılarla çıxış etməsi, həmin qəzetdə sırası əməkdaşlıqdan redaktorluqadək yol keçməsi də onun yaradıcılıq bioqrafiyasının yadda qalan səhifələridir.

Rafiq Babayev həm də zəngin, çoxəsrlik folklorumuzun yaxşı bilicisi, toplayıcısı və tədqiqatçısıdır. Hələ 1970-ci illərdən – ali məktəb tələbəsi olduğu vaxtlardan etibarən o, doğulub boya-başa çatdığı Ordubad rayonunda şifahi söz sənəti nümunələrini toplamağa başlamış, indiyədək bu sahədə səmərəli fəaliyyət göstərməkdədir. Folkloru aid müxtəlif nəşrlərdə, o cümlədən mətbəər antologiyalarda onun topladığı çoxsaylı materiallara da yer ayrılmışdır. Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin Sədri cənab Vəlif Talibovun təşəbbüsü və yüksək qayğısı ilə nəşr olunan çoxcildli "Naxçıvan folkloru antologiyası"nın hazırlanmasında Rafiq müəllim bir folklorçu kimi yaxından iştirak etmişdir. R.Babayevin Naxçıvanda toplanmış şifahi xalq ədəbiyyatı materiallarına istinadən apardığı səmərəli tədqiqat nəticəsində müdafiə etdiyi dissertasiya və onun əsasında hazırlayıb nəşr etdirdiyi "Naxçıvan folkloru: bəşəriyyət, türklük, regionallıq" monoqrafiyası da özünün elmi səviyyəsi ilə diqqəti çəkir. Nəhayət, Rafiq Babayevin uzun illər orta məktəblərdə, son illərdə isə Naxçıvan Özal Universitetində səmərəli pedaqoji fəaliyyət göstərdiyini də əlavə etmək yerinə düşər.

Ömrünün və yaradıcılığının kamillik çağında olan Rafiq Babayevə yeni sənət sevincləri arzulayırıq!

Hüseyn HƏSİMLİ
filologiya elmləri doktoru,
Əməkdar elm xadimi

Yerli filmlərin nümayişi milli kinomuzda dəstəkdir

Kinoteatr yarandığı zamanadan mədəni istirahətimizin ünvanlarından biri olub. Beləcə, kinoteatr mədəniyyəti yaranıb.

Televiziya, video, kompüter, hətta mobil telefonla film seyr etmə imkanlarının hədsiz dərəcədə genişləndiyi indiki zamanda belə, dünyanın əksər ölkələrində kinoteatrlarda film seyr etmək ənənəsi bu günə qədər yaşamaqdadır. Üstəlik, 3D, 5D kimi yeniliklərlə indiki kinoya daha canlı, özünü sanki hadisələrin içində hiss etməklə baxmaq mümkündür. Filmlərin geniş ekranda nümayiş olunduğu Naxçıvan şəhərindəki "Gənclik" Mərkəzinə üz tutmadan öncə gənclərin kinoteatra marağını öyrəndik.

Tünzalə HƏSƏNOVA – Naxçıvan Dövlət Universitetinin tələbəsi: – Afişada tarixi və ya melodram filmi gördükdə kinoteatra gedirəm. "Gənclik" Mərkəzində nümayiş olunan filmlərin əksəriyyəti xarici ölkələrin çəkdiyi filmlərdir. Son illər çəkilən Azərbaycan filmlərinə baxmaq istərdim.

Lətif QƏDİROV – Naxçıvan Dövlət Universitetinin tələbəsi: – Kinoteatra az-az gedirəm. Buna səbəb afişada adları yer alan ekran əsərlərinin, əsasən, xarici istehsal

olan kommersiya filmləri olmasıdır. "Buz dövrü-4", "Paralel dünyalar", "Medalyon" kimi filmləri internet vasitəsilə izləmişik. Məncə, kinomərkəzlərdə, hələlik, televiziya kanallarında efiyə buraxılmayan kinolar yer alsın, bir də təbliğat güclü olsa, bizdə də maraq oyanar.

Bir neçə gənc sakinlə kinoteatrdə film seyr etməklə bağlı söhbətimiz oldu. Əksəriyyət nümayiş olunan filmlərdən və təbliğatdan danışdı. Məlum oldu ki, gənclər kinoya getmirlər. Bəs şəhərimizdəki "Gənclik" Mərkəzində hansı səpgidə filmlər nümayiş etdirilir, milli dəyərlərin təbliği baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edən Azərbaycan filmləri seanslarda nümayiş olunurmu? Bu düşüncə ilə "Gənclik" Mərkəzinə üz tutduq. Qapını açar-açmaz Azərbaycan filmlərindəki fraq-

mentlərdən ibarət fotostendlə qarşılaşdıq. Sevindik ki, "Gənclik" Mərkəzində milli kinolarımız nümayiş olunur. Mərkəzin direktoru İbrahim Abbasov bildirdi ki, burada 74-ə yaxın Azərbaycan bədii filmləri olsa da, onlardan hamısı nümayiş etdirilməyib. Müəyyən tədbirlər çərçivəsində indiyə kimi "Dolu", "Xoca", "Ağ atlı oğlan", "Arxada qalmış gələcək" kimi filmlər nümayiş etdirilib. Lakin çox belə filmlərimiz var ki, onlar hələ tamaşaçılara təqdim olunmayıb. Müsahibim vurğuladı ki, bəzi Azərbaycan filmləri vardır ki, onlar "Gənclik" Mərkəzində ilk dəfə nümayiş etdiriləcək. Bunlardan biri olan "Çölçü" filmi yaxın zamanda kinosevərlərə təqdim olunacaq. Yaxın gələcəkdə "Çölçü" bədii filmi ilə yanaşı, yeni istehsal edilən "Tərsinə çevrilən dünya",

"Əlavə təsir" kimi Azərbaycan filmləri də tamaşaçılara təqdim ediləcək.

Mərkəzlə tanışlıq zamanı aydın oldu ki, burada 3D formatlı filmlərin də nümayişinə başlanılıb. 3D filmlərini nümayiş etdirmək üçün mərkəzdə yeni avadanlıq quraşdırılıb. İndiyə qədər bu formatda iki film nümayiş etdirilib.

"Bir Almaniya şirkəti ilə müqavilə var və dünya ekranına çıxan yeni filmlər eyni vaxtda bizdə də nümayiş olunur. Çalışırıq ki, həm uşaqlar, gənclər, həm də ortayaşlı insanlar üçün filmlər nümayiş etdirək", – deyən İbrahim Abbasov, qeyd etdi ki, həftənin bütün günləri 4 seansda filmlər nümayiş olunur.

Bir məsələni də qeyd edək ki, kinoların repertuarının reklamı əhatəli şəkildə aparılarsa, əminik ki, insanların kinoya marağı artacaq.

Gənclərlə söhbətlərimiz də bunu deməyə əsas verir ki, hazırda "Gənclik" Mərkəzində xarici ölkələrin istehsalı olan filmlərin nümayişinə üstünlük verilir. Unutmamalıyıq ki, bizim yeni çəkilən, geniş auditoriya qazanmaq arzusu ilə yaşlanan filmlərimiz hələ də öz tamaşaçılarını gözləyir. Bunun üçün həftənin hər hansı bir günü yerli filmlərin nümayişinə ayrılarsa, daha yaxşı olar.

❧ **Türkan HÜSEYNLİ**

Şahbuz rayonunda "Vətəndaşlıq vəziyyəti aktlarının dövlət qeydiyyatının aparılması zamanı qanunvericiliyin tələbləri" mövzusunda semi-

Seminar-müşavirə keçirilib

nar-müşavirə keçirilib. Naxçıvan Muxtar Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin təşkilatçılığı ilə şəhər, qəsəbə və kənd inzibati ərazi dairələri üzrə nümayəndələrin iştirak etdiyi seminar-müşavirəni giriş sözü ilə rayon İcra Hakimiyyəti başçısının müavini Ələddin Ağayev açdı.

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin Təşkilat-nəzarət şöbəsinin rəisi, kiçik ədliyyə müşaviri Emin Səfərov çıxış edərək "Vətəndaşlıq vəziyyəti aktlarının dövlət qeydiyyatının aparılması məqsədini" mövzusunda danışdı.

Nazirliyin Qeydiyyat və notariat şöbəsinin notariat bölməsinin baş məsləhətçisi, kiçik ədliyyə müşaviri Səyyub Kərimov çıxışında bildirdi ki, qeydiyyat və notariat

sahəsində aparılan əməliyyatlar zamanı qanunvericiliyin tələblərinə ciddi əməl olunması, əhaliyə bu sahədə göstərilən xidmətin səviyyəsinin yüksəldilməsi, nöqsanlara yol verilməməsi, aparılan əməliyyatlar zamanı kargüzərlik qaydaları ilə bağlı qanunvericiliyin tələblərinin gözlənilməsinin təmin edilməsi qarşısında qoyulan əsas vəzifələrdəndir.

Sonda iştirakçıları maraqlandıran məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparıldı.

Tədbirə Şahbuz Rayon İcra Hakimiyyəti başçısının müavini Ələddin Ağayev yekun vurub.

Xəbərlər şöbəsi

İşaxtaran vətəndaşların nəzərinə!

Naxçıvan Muxtar Respublikası Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi yanında Dövlət Məşğulluq Xidməti işaxtaran vətəndaşları Naxçıvan Regional Peşə Tədris Mərkəzində "Əl ilə xalça toxumaq" peşəsi üzrə kurs keçməyə dəvət edir. Tədris müddəti 1 aydır.

Peşə hazırlığı kursunda iştirak

etmək istəyənlər 2013-cü il dekabrın 20-dək tələb olunan aşağıdakı sənədləri yaşadıkları ərazi üzrə məşğulluq mərkəzlərinə təqdim edə bilərlər:

- Yaşayış yerindən arayış
- Şəxsiyyət vəsiqəsinin surəti
- Tibbi yoxlama haqqında arayış

Əlaqə telefonu: 545-32-33

Bildiriş

"Ayxan-2010" Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyəti 2011-ci ildən fəaliyyətini dayandırdığından ləğv olunur.

ŞƏRQ qapısı

Baş redaktor:
TURAL SƏFƏROV

Ünvan: AZ-7000,
Naxçıvan şəhəri, "Təbriz" küçəsi, 1.

Telefonlar: Məsul katib: 545-62-47
Şöbələr: 545-81-44, 545-51-18
Müxbirlər: 545-75-21, Faks: 544-52-52
E-mail: serqqapisi@nakhchivan.az

Qeydiyyat №: 575

Əlyazmalara cavab verilmir
və onlar geri qaytarılmır

Nömrəyə məsul: Əli Cabbarov

Qəzet redaksiyının kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnilib və "Əcəmi" NPB-də ofset üsulu ilə çap olunmuşdur.

Tiraj: 3940. Sifariş № 1079